

LEK NATURLIGTVIS

GESTALTNINGSFÖRSLAG FÖR EMILIASKOLANS SKOLGÅRD

KAPPA

ELIN THUNBERG & EVELINA HERNANDEZ STÅHL

LEK NATURLIGTVIS: Gestaltungsförslag för Emiliaskolans skolgård.

PLAY NATURALLY. Design Proposal for Emiliaskolan's Schoolyard.

Elin Thunberg och Evelina Hernandez Ståhl

HANDLEDARE

Petter Åkerblom, SLU, institutionen för stad och land
Bodil Dahlman, SLU, institutionen för stad och land

EXAMINATOR BITR. EXAMINATOR

Helena Nordh, SLU, institutionen för stad och land
Vera Vicenzotti, SLU, institutionen för stad och land

OMFATTNING NIVÅ OCH FÖRDJUPNING KURSTITEL

30 hp
Avancerad nivå, A2E
Självständigt arbete i landskapsarkitektur

KURSKOD PROGRAM/UTBILDNING KURSANSVARIG INSTITUTION UTGIVNINGSSORT UTGIVNINGÅR UPPHOVSRÄTT ORIGINALFORMAT

EX0860
Landskapsarkitektprogrammet - Uppsala
Institutionen för stad och land
Uppsala
2025
Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Kappa: A4
Planscher: A0

ELEKTRONISK PUBLICERING

<https://stud.epsilon.slu.se>

NYCKELORD

Lekotop, ungdomslekotop, lekmiljöer, gröna skolgårdar, barnperspektiv, naturkontakt, utomhuspedagogik, programmerad lek, vegetation, topografi, rumslighet, lek, barn, ungdomar, skolgård, affordance

Arbetet består av två delar, planscher i A0 och denna kappa

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land
Avdelningen för landskapsarkitektur

FÖRORD

Det här examensarbetet har genomförts inom ramen för landskapsarkitektprogrammet vid Sveriges lantbruksuniversitet på Ultuna. Arbetet är resultatet av vårt, Elin Thunbergs och Evelina Hernandez Ståhls, gemensamma gestaltungsprojekt och har gett oss möjlighet att fördjupa oss i skolgårdens betydelse som lekmiljö samt hur landskapet kan bidra till barns utveckling, lärande och välmående. Vi har arbetat tillsammans med samtliga delar av examensarbetet och står gemensamt bakom innehållet.

Vi vill rikta ett varmt tack till vår handledare Petter Åkerblom för hans vägledning och värdefulla bidrag genom hela processen. Vi vill även tacka vår handledare Bodil Dahlman för hennes stöd och särskilt för hennes insiktsfulla synpunkter kring gestaltningen.

Ett stort tack riktas också till Emiliaskolan i Höör för att vi fick ta del av platsen, verksamheten och personalens erfarenheter. Tack även till våra kurskamrater för stöttning, givande samtal och idéutbyten under arbetets gång.

Vi som genomfört arbetet har samma utbildning inom gestaltning av utemiljöer, men har olika ingångar i projektet. Evelina har en personlig koppling till platsen som tidigare elev på skolan, medan Elin bidrar med ett utifrånperspektiv. Tillsammans har dessa perspektiv gett en bredare förståelse och berikat gestaltungsarbetet. Med detta projekt hoppas vi kunna bidra till en ökad förståelse för vikten av barnperspektivet och platsens unika förutsättningar i skapandet av inspirerande och meningsfulla lekmiljöer.

Uppsala, våren 2025
Elin Thunberg & Evelina Hernandez Ståhl

SAMMANDRAG

Allteftersom barns rörelsefrihet i det offentliga rummet minskar blir skolgårdar allt viktigare för lek och naturkontakt. Detta masterarbete föreslår en gestaltning av Emiliaskolans skolgård i Höör för att skapa en trygg, inspirerande och naturrik miljö som främjar barns lek, motoriska utveckling och sociala samspel. Genom kartanalyser, platsbesök och samtal med pedagoger har platsens befintliga kvaliteter och utvecklingsmöjligheter identifierats.

Gestaltningen bygger på konceptet *lekotop*, där landskap och lek sammanflätas för att stimulera kreativitet och variation. Fem centrala principer, topografi, vegetation, lösa material, klassiska lekredskap och en gnutta magi, används för att skapa flexibla och inkluderande miljöer som låter barn vara medskapare av sin lekmiljö. Barnperspektivet har varit vägledande, särskilt genom begreppet *affordance* som betonar barns förmåga att använda miljöer på kreativa sätt.

Resultatet är ett förslag som förstärker skolgårdens naturliga lekvärden och pedagogiska inslag, och visar hur programmerade lekytor kan integreras i landskapet för att skapa hållbara och rika utemiljöer för lek och lärande.

Arbetet består av två delar: ett gestaltungsförslag presenterat i planscher samt denna tillhörande kopia som beskriver processen, reflektioner och utgångspunkter. Arbetet riktar sig främst till landskapsarkitekter, pedagoger och beslutsfattare som arbetar med utformning av utemiljöer för barn och unga.

ABSTRACT

As children's freedom of movement in public spaces decreases, schoolyards become increasingly important for play and connection to nature. This master's thesis presents a design for Emiliaskolan's schoolyard in Höör that transforms it into a safe, inspiring, and nature-rich environment fostering children's play, motor skills development, and social interaction. Through map analyses, site visits, and conversations with educators, the site's existing qualities and development opportunities were identified.

The design is based on the concept of *lekotop*, or playotope, where landscape and play are intertwined to stimulate creativity and variety. Five central design principles: topography, vegetation, loose materials, classic play equipment, and a touch of magic are used to create flexible and inclusive environments that allow children to co-create their play spaces. The child's perspective has been central to the proposal, especially through the concept of *affordance* which highlights children's ability to use environments creatively.

The result is a proposal that enhances the schoolyard's natural play values and educational elements demonstrating how programmed play areas can be integrated into the landscape to create sustainable and rich outdoor environments for play and learning.

The work consists of two parts, a design proposal presented in posters and this accompanying report that describes the process, our reflections, and design principles. The project is primarily intended for landscape architects, educators, and decision makers involved in designing outdoor environments for children and youth.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

01 BAKGRUND TILL PROJEKTET	1
INLEDNING	2
KONTEXT OCH FÖRUTSÄTTNINGAR	4
INSPIRATION OCH UTGÅNGSPUNKTER	8
02 GESTALTNINGSPROCESSEN	11
PLATSBESÖK 1	12
ANALYS OCH PROGRAM	14
PLATSBESÖK 2	18
PLANSCHER OCH ILLUSTRATIONER	21
03 REFLEKTION ÖVER GESTALTNINGSFÖRSLAGET	22
BARNPERSPEKTIVET	23
AVVÄGANDEN MELLAN GENOMSIKTLIGHET OCH RUMSLIGHET	23
BARNETS RÖST	23
LEK PÅ BARNENS VILLKOR	23
LEKOTOP	24
GÖR PLATS FÖR BARNES LEK - NATURLIGTVIS!	26
REFERENSLISTA	27
FIGURFÖRTECKNING	28

01 BAKGRUND TILL PROJEKTET

I detta kapitel presenteras projektets bakgrund och syfte, samt de utgångspunkter som har varit vägledande för gestaltningen.

INLEDNING

I takt med att barns rörelsefrihet i det offentliga rummet minskat har skolgården fått en allt viktigare roll som plats för lek, lärande och socialt samspel (Boverket, 2015:22). Detta ställer krav på utemiljöer som är mångfunktionella och utformade för att möta barns olika behov. Skolgården har också en unik möjlighet att skapa såväl vardaglig som långvarig kontakt med naturen, vilket gör gröna skolgårdar särskilt värdefulla (BECC Policy Brief, 2024).

Landsbygdsskolor har unika förutsättningar att erbjuda högkvalitativa utemiljöer som främjar barns kontakt med naturen. Genom att bevara och förstärka den befintliga naturen och topografin i skolans utemiljö skapas förutsättningar för lek, lärande och motorisk utveckling som är anpassade till platsens särskilda kvaliteter. I en tid då många barn i allt större utsträckning växer upp med begränsad tillgång till natur behövs goda exempel på hur naturen kan integreras i skolmiljöer, oavsett om skolan ligger i stad eller på landsbygd.

Emiliaskolan i utkanten av Höör (fig. 1) är ett exempel på den stora potential som landsbygdsskolor har att utveckla gröna och pedagogiskt värdefulla skolgårdar. Här finns möjlighet att visa hur naturpräglade miljöer kan utvecklas till förebilder för framtidens skolmiljöer. Skolgården omfattar cirka 17 000 kvadratmeter och har en varierad topografi och riklig mängd vegetation vilket skapar goda förutsättningar för lek, utforskande och pedagogisk användning. Samtidigt finns flera slitna ytor, outnyttjade delar och ett tydligt behov av sociala platser för äldre elever.

I detta projekt undersöks hur en skolgård kan utvecklas till en tryggare, mer utmanande och hållbar plats för olika åldersgrupper. Gestaltningen har inspirerats av konceptet *Lekotoper* (Urbio and Örebro kommun, 2022), där landskapets befintliga kvaliteter tas tillvara och kompletteras med inslag som stöder motorisk-, social- och kreativ lek samt pedagogik. Arbetet landar i ett gestaltungsförslag för Emiliaskolans skolgård i Höör som kan stärka barns naturkontakt och välbefinnande och samtidigt fungera som förebild för framtida skolmiljöer på andra håll.

Arbetet består av två delar, planscher i A0 som redovisar gestaltungsförslaget och denna kopia som sammanfattar arbetets genomförande och reflekterar över processen och resultatet.

FIGUR 1: Emiliaskolan ligger i utkanten av Höör, i södra Sverige.

SYFTE

Syftet med arbetet är att föreslå faktorer i gestaltning av skolgårdar som främjar barns lek och naturkontakt. I ett bredare perspektiv ska gestaltungsförslaget fungera som ett inspirerande exempel på hur programmerad lek kan integreras i naturpräglade miljöer. Hypotesen är att man genom att kombinera programmerade lektytor med inslag av natur kan visa hur man kan skapa en mer mångsidig och inkluderande lekmiljö som tillgodoser behov hos barn i olika åldrar och med olika förutsättningar.

FRÅGESTÄLLNING

Hur kan Emiliaskolans skolgård gestaltas för att öka naturliga lekvärden och pedagogiska inslag?

MÅLGRUPP

Arbetet riktar sig till yrkesverksamma som på olika sätt utformar eller påverkar skolgårdar, exempelvis landskapsarkitekter, arkitekter, pedagoger och politiker.

KONTEXT OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

HÖÖRS STATION

Emiliaskolan är en naturnära Waldorfskola, med närhet till åkerlandskap, skog och villaområden (fig. 2). Skolan rymmer årskurser från förskoleklass till årskurs nio och har i dag cirka 200 elever. Eftersom skolan betonar vikten av utomhuspedagogik och naturkontakt finns det redan en stark grund för att utveckla en skolgård som stödjer barnens lärande och lek.

Skolan ligger i nära anslutning till Fogdarödsskogen, ett attraktivt friluftsområde som är en viktig resurs för skolans verksamhet. Särskilt låg- och mellanstadieklasserna vistas ofta i skogen, och varje onsdag genomför hela skolan utflykter med lunch utomhus. Skogen fungerar som en naturlig förlängning av skolgården och används frekvent. Därför är det viktigt att det nya gestaltungs-förslaget för skolgården kompletterar de kvaliteter som skogen redan erbjuder.

Skolgården erbjuder gott om utrymme, med drygt 85 kvadratmeter friyta per elev. Det är betydligt mer än Boverkets (2023) förslag om minst cirka 30 kvadratmeter per barn i grundskolan. Topografin på skolgården är varierad. Hela tomten sluttar mot söder, med en höjdskillnad på upp till 12 meter. Det finns en artrikedom i vegetationen som till största del består av inhemska lövträd och buskar (fig. 4 & 5). Dessa naturliga kvaliteter ger goda förutsättningar för lek i en rik och stimulerande miljö (fig.3).

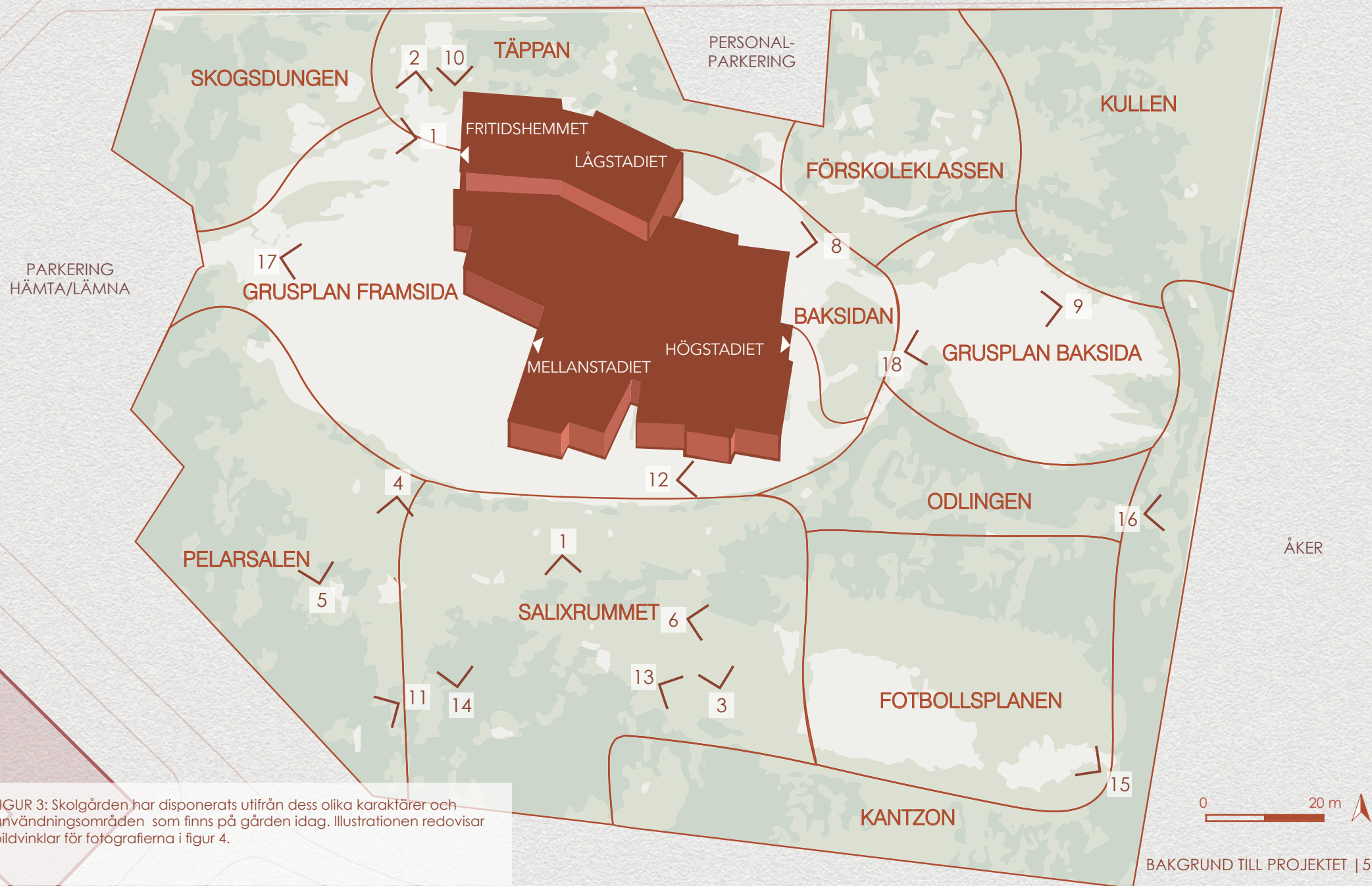
Skolans byggnader har vuxit fram etappvis under 2010-talet. Vissa delar av den ursprungliga planen har dock inte genomförts, vilket har resulterat i ytor som i dag är outnyttjade men bär på stor potential. Bland både elever och personal finns önskemål om fler inslag av balans- och motorikleik, eftersom detta saknas i dagsläget. Även gungor är ett återkommande önskemål som lyfts.

4 | BAKGRUND TILL PROJEKTET

FIGUR 2: Emiliaskolan ligger i Fogdaröd i utkanten av Höör med närhet till skog och åkerlandskap.

0 400 m

FIGUR 3: Skolgården har disponerats utifrån dess olika karaktärer och användningsområden som finns på gården idag. Illustrationen redovisar bildvinklar för fotografierna i figur 4.

FIGUR 4: Karaktärgivande element och vegetation delar upp skolgården i olika rum. Bildvinklar finns med i fig 3.

FIGUR 5: Gestaltningsförslagets färgval har inspirerats av den röda accentfärgen på befintliga strukturer. Bildvinklar finns med i fig 3.

INSPIRATION OCH UTGÅNGSPUNKTER

Med detta arbete vill vi belysa hur en kombination av strukturerade lekytor och naturinslag kan bidra till att skapa mångsidiga och inkluderande lekmiljöer som tillgodoser behoven hos barn i olika åldrar och med varierande förutsättningar. Dessa utgångspunkter grundas på såväl forskning som beprövad erfarenhet. Våra utgångspunkter vilar på det utvecklingsarbete kring lekotoper som har genomförts i samverkan mellan Örebro kommun, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och landskapsarkitektkontoret Urbio (Beckmann et al. 2023; Urbio och Örebro kommun 2022). Deras arbete vilar i sin tur på både nationell och internationell forskning kring barnperspektiv på planering och gestaltning av ändamålsenliga utemiljöer för barn och unga.

LEKOTOP

Begreppet *lekotop* syftar på miljöer där lek och landskap samverkar på ett sätt som främjar varierad och stimulerande lek med utgångspunkt i barnperspektivet. I vårt arbete har vi inspirerats av detta begrepp, vilket har lett till ett särskilt fokus på att förstärka lekvärden i skolgårdens befintliga landskap och ta tillvara på dess naturliga förutsättningar. Under gestaltningsprocessen har vi utgått från Urbio och Örebro kommuns (2022) *Lekotoper – en vägledning för naturlika gröna leklandskap* (fig.6), som även har legat till grund för de gestaltningsprinciper vi tagit fram.

Enligt Urbio och Örebro kommun (2022:12) ger en bra lekmiljö utrymme för många olika sorters lek. Den bör innehålla utmaningar som väcker intresse och motorisk nyfikenhet, men som inte blir för enkla. Miljön ska vara varierad och inbjuda till utforskande, kreativt skapande, fantasi- och rollekar. Det ska finnas platser både för lugna lekar i mindre grupper och för livligare lekar med många barn. Viktigt är också att miljön uppmuntrar till långvarig lek, som kan fortsätta över tid. För att möjliggöra detta behöver lekmiljön vara flexibel och kunna användas på olika sätt. Med andra ord måste den vara rik på möjligheter (Ibid.).

FIGUR 6: Handboken *Lekotoper – en vägledning för naturlika gröna leklandskap* (Urbio och Örebro kommun, 2022) har legat till grund för arbetet.

Eftersom Emiliaskolans skolgård redan erbjuder goda förutsättningar för lekotoper tack vare varierad topografi och etablerad vegetation har vårt arbete främst handlat om att förstärka dessa kvaliteter. Genom att integrera lekförstärkare och tillföra en större variation av redskap och utrustning har vi strävat efter att skapa lekfulla miljöer som kompletterar och samspelar med det befintliga landskapet med målet att skapa rika lekmiljöer.

BARNPERSPEKTIVET

Barnperspektiv

Vuxnas försök att sätta sig in i vad de tror är barns behov och önskemål vid planering av miljöer för barn.

Barnets perspektiv

Barnets egna tankar, känslor och upplevelser av sin miljö och lek.

Vuxenperspektiv

Vuxnas synsätt och värderingar som styr planering och utformning, ofta med fokus på ordning, säkerhet och kontroll.

(Beckman, 2018:42)

Vuxna spelar en central roll i att skapa förutsättningar för barns lek, men det uppstår ofta konflikter mellan vuxnas och barns uppfattning om vad en bra lekmiljö är (Beckman, 2018:16). Det vuxna perspektivet tenderar att fokusera på ordning och tydlig funktion medan barn närmar sig miljöer med större öppenhet och fantasi. För vuxna kan det finnas ett fel och rätt sätt att leka med saker i sin omgivning medan barn inte är lika begränsade i hur de leker.

Vi valde att utgå från ett barnperspektiv istället för att involvera barnen direkt, främst på grund av projektets tidsramar. Meningsfull dialog med barn kräver ett genomtänkt och etiskt upplägg som vi inte hade möjlighet att genomföra. Genom att tolka deras behov utifrån forskning och elevrådets synpunkter har vi ändå försökt sätta barnets bästa i fokus.

Som en vägledning i arbetet har vi använt oss av *affordance*, ett begrepp som bland annat används av Fredrika Mårtensson (2009), forskare vid SLU. Affordance syftar på de möjligheter ett objekt eller en miljö erbjuder utöver sitt ursprungliga syfte. Barn är ofta skickligare än vuxna på att upptäcka potentiella sätt att använda sin omgivning (Beckman, 2018:16). Affordance pekar på vikten av att skapa flexibla och varierade miljöer som möjliggör olika typer av lek. Eftersom vuxna både kan möjliggöra och begränsa barns tillgång till lek, är det därför avgörande att barnets perspektiv får ta plats i utformningen av miljöer som är avsedda för dem.

KONCEPT OCH GESTALTNINGSPRINCIPER

Övergripande koncept för gestaltningen av Emiliaskolans skolgård har varit lekotop, vilket brutits ner i följande fem gestaltungsprinciper:

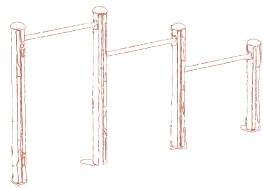
TOPOGRAFI

Den befintliga topografin används som en resurs i gestaltningen. Kullar, slänter, öppna ytor och småkuperad mark skapar naturlig variation som ger plats för olika typer av rörelse och rumslighet.

KLASSISKA TYPER AV LEKREDSKAP

Gungor, volträcken och liknande redskap finns som ett komplement till övriga miljöer. De erbjuder tydliga funktioner för lek och rörelse och passar barn i olika åldrar.

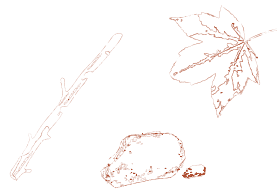
EN GNUTTA MAGI

Miljöerna är utformade för att användarna själva ska kunna påverka och utveckla dem över tid. Genom att bjuda in till kreativitet och samspel får miljön liv genom hur den används i vardagen.

LÖSA MATERIAL

Lösa material är sådant som eleverna kan använda i leken och för att forma sin omgivning. Det kan vara pinnar, blad och blommor från vegetationen, men också redskap som hinkar och spadar.

VEGETATION

Växtlighet i mellanskiktet bidrar till att skapa variation av rumsligheter på gården. Genomsiktligheten behålls samtidigt som miljön blir mer varierad. Växtvalet utgår från platsen och består av inhemska lövfällande arter som förstärker karaktären.

Gestaltungsprinciperna har inspirerats av *En vägledning för naturlika gröna leklandskap* (Urbio och Örebro kommun, 2022) där begreppen "landskapselement", "rumsskapare", "material till leken", "plats- och lekförstärkare", "rumslighet", "karaktär och stämning", "oregelbunhet och detaljrikedom" används för att beskriva byggstenarna i en lekotop. Genom att använda en förenklad version av dessa begrepp är meningen att lättare kunna kommunicera dessa element för en bredare publik än landskapsarkitektkåren. Vi menar att topografi ersätter landskapselement, vegetation ersätter rumsskapare, lösa material ersätter material till leken och några klassiska typer av lekredskap ersätter plats och lekförstärkare. Vidare menar vi att "rumslighet", "karaktär och stämning", "oregelbunhet och detaljrikedom" skapas genom olika kombinationer av gestaltungsprinciperna och ingår därför inte i vårt koncept, även om det är något vår gestaltning också tar hänsyn till.

Gestaltungsprinciperna fungerade som en röd tråd i utformningen av skolgården samtidigt som de var tillräckligt öppna för att anpassas efter platsens förutsättningar och undvika att göra avkall på skolgårdens variation i de olika karaktärsområdena. Gestaltungsprinciperna kan även ses som ett sätt att konkret arbeta med affordance, alltså att skapa miljöer som bjuder in till många olika typer av användning. Exempelvis kan topografi utöver att vara terrängen man rör sig i, också bjuda in till klättring, fysisk utmaning, gömställen eller utsiktsplatser. På samma sätt kan vegetation vara både rumsbildande element, träd att klättra i och erbjuda lösa material att leka med som pinnar och kottar.

02 GESTALTNINGSPROCESSEN

Detta kapitel sammanfattar och reflekterar över processen för arbetet, vilket inkluderar platsbesök, analyser och gestaltungsförslaget.

PROCESSEN

Gestaltningssarbetet har, likt de flesta designprocesser, varit icke-linjärt. Vi inspirerades av Jadwiga Krupinskas (2016) metod *Analys genom syntes*. Skissen har varit ett centralt verktyg för att utforska idéer, analysera och ompröva lösningar i takt med att ny förståelse vuxit fram.

Arbetet inleddes med att undersöka Emiliaskolans skolgård och dess omgivning genom digitala verktyg, innan vi genomförde fysiska platsbesök. Under projektets gång genomförde vi två platsbesök med olika syften. Det första fokuserade på att ta in och analysera platsen utan förutfattade idéer, medan det andra handlade om att pröva och utvärdera våra gestaltningssförslag. Våra olika erfarenheter av platsen gav upphov till kompletterande perspektiv. Evelina hade en koppling till skolan, både som tidigare elev och pedagog, medan Elin mötte platsen för första gången. Dessa skilda utgångspunkter visade sig vara värdefulla och berikade hela processen. Nedan följer en närmare beskrivning av processen och hur den formade vårt arbete.

PLATSBESÖK 1

5 & 7 februrari 2025

Inför vårt första platsbesök hade vi inte med oss något färdigt analysverktyg eller strukturerad metod, vilket givetvis kan ha påverkat hur vi uppfattade platsens kvaliteter och brister. Samtidigt såg vi ett stort värde i att möta platsen utan att styras av en förutbestämd teori som kunde ha påverkat våra intryck. Vi fick även insikt i skolans egna önskemål och observerade hur skolgården används idag. Platsbesöket gav oss en djupare förståelse för platsens kvaliteter, särskilt vad gäller topografi, vegetation och variation i rumslighet. Dessa aspekter hade varit svåra att uppfatta enbart genom digitala kartverktyg och bilder.

SKOLANS ÖNSKEMÅL

Skolans socialpedagog och fastighetsskötare visade oss runt skolgården och delade med sig av sina uppfattningar av platsen. De visade oss runt skolgården och berättade om hur den används idag, de förklarade fritt sina tankar om gården och framförde det de diskuterat internt med skolans pedagoger och ledning. Deras perspektiv fördjupade vår förståelse för hur platsen används idag och vad det finns för önskemål.

Vi noterade ett tydligt behov av fler lekutrustningar såsom gungor, balansgångar och motorikbanor, vilket även framkom i önskemål från både pedagoger och elever. Inför vårt besök fick vi ta del av en lista med förslag som elevrådet sammanställt. Denna lista gav en inblick i vad eleverna själva efterfrågade i sin skolgårdsmiljö. Önskemålen handlade till stor del om specifika lekelement och utrustning, vilket var väntat med tanke på rådande brist.

Eftersom skolgården också fungerar som ett komplement till den omgivande skogen blev det tydligt att den behöver erbjuda kvaliteter som saknas i skogsmiljön, exempelvis fasta redskap som stimulerar fysisk aktivitet, motorik och variation i leken.

Skolan lyfte även ett behov av utomhusklassrum. Då skolans pedagogiska idé till stor del bygger på att lära genom natur och utevistelse, finns ett tydligt behov av platser där undervisning kan ske utomhus. Genom att införa sådana ytor kan skolgården i högre grad stödja verksamhetens pedagogiska mål och stärka kopplingen mellan inomhus- och utomhusmiljö.

KONFLIKTER

Under besöket identifierade vi flera intressekonflikter, både mellan barn och vuxna och mellan olika personalgrupper. Ett tydligt exempel var området kring diket och dammen (fig. 7). De vuxna uttryckte önskemål om att städa upp diket, exempelvis genom att anlägga en ränna, då barnen ofta blev leriga och smutsiga efter lek där. Samtidigt fanns det tydliga spår av lek i området, och vi fick höra att det var en av de mest uppskattade platserna bland barnen. Detta väckte, för oss, en viktig diskussion kring vår roll som landskapsarkitekter och vem vi gestaltar för. Slutsatsen efter första platsbesöket var att, inom ramen för det här arbetet, sträva efter att vara barnens förespråkare och i första hand möta barnens perspektiv. Därför valde vi att utforska hur man kan signalera lek för att försöka ändra vuxenperspektivet och i stället vidareutveckla diket som lekmiljö. En central fråga blev hur vi genom gestaltning kan signalera att detta är en värdefull plats för lek, inte bara för barnen utan även för de vuxna att förstå och bejaka.

Dammen var ett annat område där det fanns skilda uppfattningar. Skolans ledning lyfte säkerhetsaspekten och ifrågasatte dess närvaro på gården. Samtidigt är dammen en del av platsens dagvattenhantering och därmed en nödvändig funktion. Vi såg dock möjligheten att istället betrakta dammen som en pedagogisk resurs. Det berättades att det tidigare funnits både grodyngel och vattensalamandrar där, vilket förstärkte vår uppfattning om dammens potential som en plats för naturkontakt och biologisk mångfald. Vi valde därför att undersöka hur dammen kan göras mer tillgänglig på ett tryggt sätt, så att den kan integreras i undervisningen. Självklart är säkerhet en viktig aspekt, men vi menar att barn också behöver ges möjligheten att möta viss risk för att utveckla en förståelse för den. Den pedagogiska potentialen, kopplad till både platsens ekologi och barns lärande, anser vi överväger de risker som finns, förutsatt att dessa hanteras med varsam och genomtänkt gestaltning.

VÅRA OBSERVATIONER

Många av lekredskapen på skolgården var slitna och behöver rustas upp eller ersättas. Vi såg även ett tydligt behov av fler och mer varierade sittplatser som kan skapa möjligheter för vila och socialt umgänge.

Under platsbesöket genomförde vi en karaktärsområdesanalys där vi fokuserade på rumslighet, platsens karaktär och dess funktioner (fig. 3). Analysen blev ett viktigt underlag för det fortsatta gestaltungsarbetet, då den hjälpte oss att identifiera kvaliteter som redan fanns på platsen och som kunde förstärkas. Den stora grusplanen på baksidan upplevdes som en yta med mycket outnyttjad potential. Vi noterade också att gården främst svarade mot de yngre barnens behov, medan det saknades tydliga ytor och aktiviteter anpassade för äldre elever.

Utöver detta genomförde vi en växtinventering, som visade att skolgården redan har en rik biologisk mångfald. Majoriteten av växterna var inhemska, vilket vi såg som en stor tillgång. Detta resultat påverkade vårt växtval i det fortsatta arbetet, där vi valde att utgå från den befintliga växtligheten och arbeta vidare med inhemska arter. Syftet var att skapa fler lekvänliga buskage och öka variationen i rumslighet.

FIGUR 7: Tramp, pinnar och plankor är tydliga tecken på barns lek i diket. Vuxna uppfattade diket som ett problematiskt inslag på skolgården samtidigt som användningen visade på ett högt lekvärde för barnen.

ANALYS OCH PROGRAM

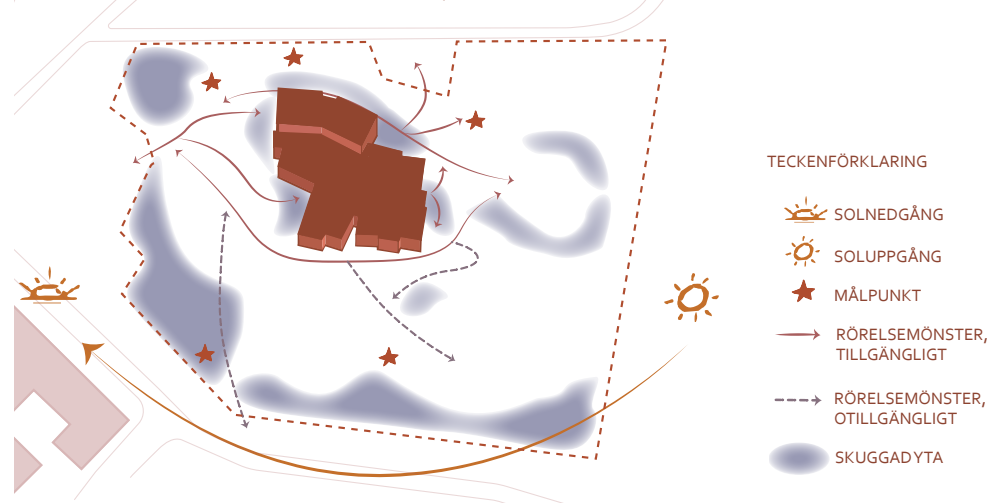
Genom att kombinera platsbesök, samtal med personal och barn samt genom våra analyser fick vi en bredare förståelse för platsen. Vårt första platsbesök gjorde det möjligt att identifiera viktiga samband mellan skolgårdens fysiska utformning och vilka behov som redan tillgodoses samt att urskilja var det finns brister och utvecklingspotential. Platsbesöket möjliggjorde också en ökad lyhördhet inför barnens perspektiv, vilket är centralt i gestaltningen. Genom att låta platsens befintliga kvaliteter och användarnas erfarenheter stå i centrum kunde vi formulera ett program som bygger vidare på det som redan fungerar och som bidrar till en rikare lekmiljö.

SKUGGNING OCH TILLGÄNGLIGHET SOM VÄGLEDANDE FAKTORER I GESTALTNINGEN

Skolgården har i dagsläget några områden med god krontäckning, vilket är en styrka då barn bör skyddas från överdriven exponering för sol (fig. 8). Genom vår skuggstudie kunde vi dock identifiera specifika målpunkter, särskilt samlingsplatser, där det saknas skuggning (fig. 9). Dessa platser används ofta under raster och i pedagogisk verksamhet, vilket gör tillgång till skugga viktig både ur ett hälsoperspektiv och för komfort. Därför valde vi att föreslå åtgärder som kompletterar befintlig växtlighet, exempelvis genom tillförsel av pergolor eller nyplantering av träd. I övrigt såg vi inget övergripande behov av att förändra platsens skuggförhållanden.

Rörelsemönsteranalysen visade däremot att tillgängligheten till vissa målpunkter på gården är bristfällig (fig. 8). Framkomligheten är begränsad av både terräng och avsaknad av tillgängliga gångvägar. Detta lyfte frågan om vilka målpunkter som bör prioriteras utifrån ett tillgänglighetsperspektiv. Vår process innebar därför en avvägning mellan att förbättra tillgängligheten och att bevara den befintliga topografin och platsens naturliga karaktär. Vi landade i att vissa delar av gården inte behöver göras helt tillgängliga, så länge det finns ett varierat utbud av tillgängliga aktiviteter och målpunkter. Denna balansgång blev central i vårt vidare gestaltungsarbete.

ANALYSPLAN: LJUSFÖRHÅLLANDE, RÖRELSEMÖNSTER & MÅLPUNKTER

FIGUR 8: Analysen över ljusförhållanden visar på relativt god krontäckning, däremot saknar viktiga målpunkter skugga.

0m 50m

FIGUR 9: Samlingsplatsen, bänkarna i sluttningen, saknar skydd för solen. Det borde finnas möjlighet till skugga för barnen när de samlas.

TRYGGA, AKTIVA OCH SJÄLVSTÄNDIGA ZONER

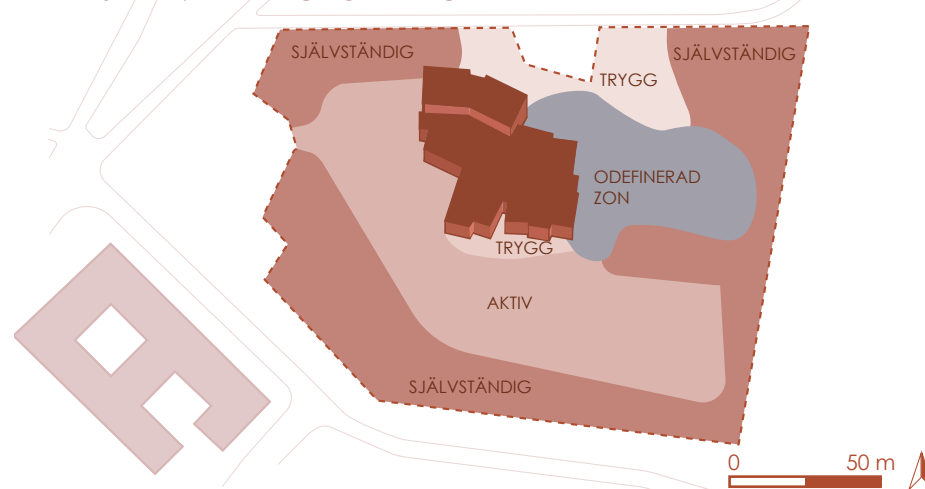
Ett centralt verktyg i arbetet var Boverkets (2021) riktlinjer för zonering på skolgårdar. Boverket menar att skolgården bör tillgodose tre olika zoner: den trygga zonen, den rörelserika zonen och den självständiga zonen.

Genom zoneringsanalysen identifierade vi att den trygga zonen saknades i direkt anslutning till skolbyggnaden (fig. 10 och 12). Det fanns få ytor med sittplatser, tak eller avskärmning, vilket är viktigt för att skapa en plats där barn kan känna sig trygga och nära vuxna. Denna insikt ledde till att vi utforskade hur vi genom tillägg av rumslighet, möblering och skyddande element kunde förstärka och utveckla denna zon, särskilt i områden närmast fasaderna. Detta reflekteras även i zoneringsprogramplanen (fig. 11).

I analysplanen (fig. 10) identifierade vi en del av skolgården som en "odefinierad zon". Syftet var att uppmärksamma att denna yta i dagsläget upplevs som problematisk, trots att den teoretiskt skulle kunna omfattas av den aktiva zonen. Genom att benämna området som odefinierat ville vi lyfta att platsens utformning brister i både tydlighet och funktionalitet.

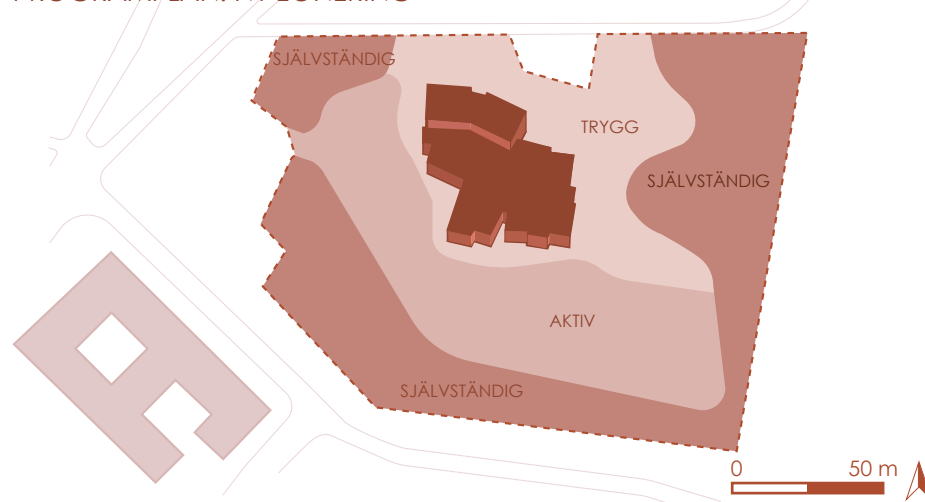
Vi menar att zoneringsmodellen är svår att använda som analysverktyg i sin nuvarande form, eftersom den inte säger något om miljöernas kvalitet eller hur väl de faktiskt fungerar för barnen. Detta belyser behovet av att utveckla kompletterande analysmetoder som bättre fångar sådana aspekter. I sin nuvarande form fungerar zoneringsmodellen bäst i nyanläggningsprojekt, men är mer utmanande att tillämpa i omgestaltningar av befintliga miljöer, som i fallet med Emiliaskolan.

ANALYSPLAN: BEFINTLIG ZONERING

FIGUR 10: Gårdens befintliga zonering visar att alla zoner är representerade på gården idag men att det finns ytor som upplevs odefinierade och endast liten del av gården upplevs som trygg zon.

PROGRAMPLAN: NY ZONERING

FIGUR 11: Programplanen visar hur zoneringen ska omfördelas och definieras. Den aktiva zonen flyttas ut från byggnaden och ger rum för den trygga zonen.

FIGUR 12: Grusplan framsida utgör en aktiv zon för spring och lek men saknar trygga och skyddade sittplatser intill skolbyggnaden.

FIGUR 13: Buskage i kantzonen erbjuder självständiga zoner där barnen kan påverka sin miljö med löst material.

AVGRÄNSNINGAR I KARAKTÄRSOMRÅDESANALYSEN

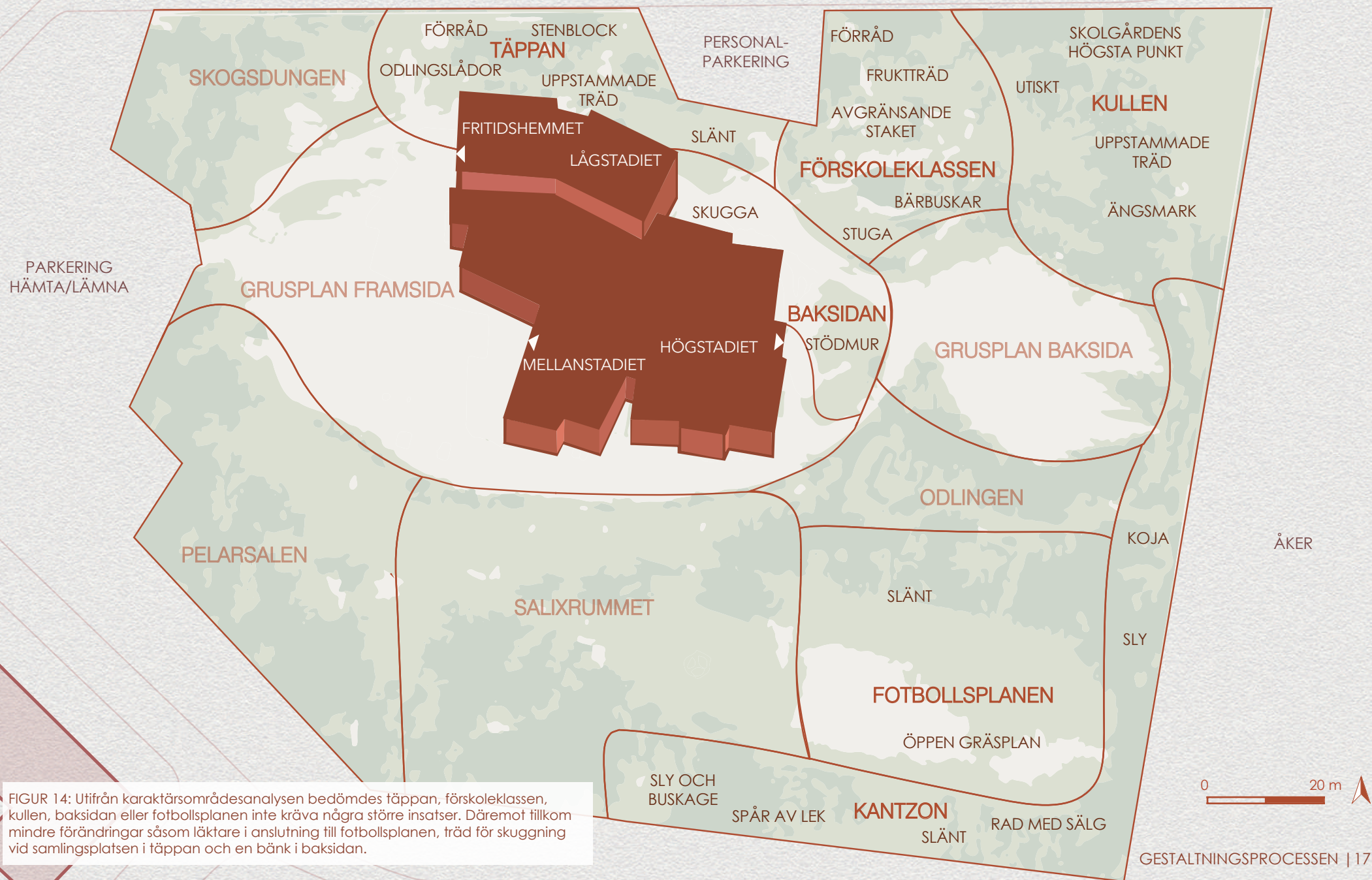
Karaktärsområdesanalysen genomfördes för att få en överblick över skolgårdens olika miljöer och kvaliteter. I analysplanen valde vi att fokusera på de områden där större förändringar föreslogs, vilka presenteras i planscherna. Övriga delar av gården (täppan, förskoleklassen, kullen, baksidan och fotbollsplanen) redovisas istället i denna kapp (fig. 14). Denna särskiljning gjordes för att öka läsbarheten i planscherna och tydligare visa den röda tråden från analys till gestaltning.

De områden som inte inkluderades i planscherna bedömdes utifrån analysen inte kräva några omfattande insatser. Däremot har mindre tillägg som enstaka träd, buskar och sittplatser föreslagits i vissa av dessa miljöer. Dessa mindre åtgärder bedömdes inte förändra karaktärsområdenas i sådan grad att de behövde lyftas fram i planscherna. Istället valde vi att rikta fokus mot de områden där mer omfattande helhetsgrepp genomfördes.

FRÅN ANALYS TILL PROGRAM – ATT BYGGA VIDARE PÅ PLATSENS KVALITETER

Programmet som togs fram utgick från karaktärsområdesanalysen (fig. 3). Utgångspunkten var att tillföra olika delar av gestaltningsprinciperna (topografi, vegetation, lösa material, klassiska typer av lekredskap, en gnutta magi) där de kunde förstärka den befintliga karaktären och främja leken. Då skolgården redan erbjuder god variation i topografi och vegetation såg vi störst utvecklingspotential i att tillföra element som löst material, klassiska lekredskap och kompletterande växtlighet. Dessa inslag valdes för att skapa fler möjligheter till lek, bidra till en mer varierad rumslighet på gården och stärka platsens funktion som lekmiljö. Vi strävade efter att förstärka de naturliga karaktärsområdenas befintliga kvaliteter snarare än att omforma dem från grunden. I detta avseende skiljer sig *Grusplan baksida* (fig. 3) eftersom vi bedömde att det i dagsläget är en fattig lekmiljö som därför kräver större insatser än den övriga gården. Eftersom vi bedömde att skolgården saknade ytor för de äldre eleverna valde vi att inkludera en sådan yta i programmet samt tillföra en ny social yta och plats för kreativitet och möjligheten att påverka utemiljön. Vi ansåg att *Grusplan baksida* var mest lämpad för detta, dels på grund av närheten till högstadielävernas entré.

PLAN: KARAKTÄRSOMRÅDEN

FIGUR 14: Utifrån karaktärsområdesanalysen bedömdes täppan, förskoleklassen, kullen, baksidan eller fotbollsplanen inte kräva några större insatser. Däremot tillkom mindre förändringar såsom läktare i anslutning till fotbollsplanen, träd för skuggning vid samlingsplatsen i täppan och en bänk i baksidan.

PLATSBESÖK 2

10 & 11 april 2025

Senare i arbetsprocessen valde vi att genomföra ett andra platsbesök för att säkerställa att våra intryck från det första platsbesöket stämde och fördjupa analysen. Vi ville även pröva våra idéer och få en bättre förståelse för deras rumsliga kvalitet genom att skissa i skala 1:1. Platsbesöket ägde rum då temperaturen var något varmare, vilket gav oss en något mer nyanserad bild av hur skolgården används av barnen.

SKISS I SKALA 1:1

Det andra platsbesöket var avgörande för gestaltningen, då vi genomförde skisser i skala 1:1 och utvärderade vårt förslag direkt på plats (fig. 15). Att arbeta i full skala gav oss en konkret förståelse för rummets dimensioner och rumslighet, något som inte var lika tydligt när vi jobbade med digitala verktyg. Många av våra idéer behövde justeras när vi såg hur de faktiskt fungerade i verkligheten. Samtidigt fick vi inspiration och hittade lösningar som var mycket svårare att komma fram till utan att vara på plats. Denna metod gav oss också möjlighet att experimentera praktiskt och fatta välgrundade beslut kring placering och utformning av olika element i miljön (fig. 16).

Flera av våra tidigare intryck förändrades i mötet med platsen. Ett tydligt exempel var den pyramidformade strukturen i södra delen av gården, som vi initialt övervägde att ta bort. Vid vårt andra besök såg vi hur populär den var bland barnen, den användes flitigt och hade ett högt lekvärde vilket också bekräftades av pedagogerna när vi pratade med dem. Det fick oss att reflektera över våra egna förutfattade meningar, där estetiska bedömningar riskerade att gå före funktion och barnperspektivet. På liknande sätt omvärderade vi amfiteatern, som först kändes malplacerad men visade sig vara en uppskattad samlingsplats för fritidsverksamheten. Med vissa justeringar kunde den istället lyftas och stärka platsens sociala funktion.

FIGUR 15: Skiss av grillplatsen, med Elin som skalkfigur, med rep och lösa material.

FIGUR 16: Utforskning av formen för salixsalens lekbuskage med Evelina som skalkfigur.

FÖRDJUPAD ANALYS AV PLATSEN MED FOKUS PÅ TILLGÄNGLIGHET OCH INKLUDERING

För att fördjupa analysen av skolgårdens kvaliteter genomförde vi ett andra platsbesök med stöd av Lekolys, ett dialogverktyg utvecklat på SLU i samarbete med Nacka kommuns (2021) projekt *Hållbara utemiljöer i Förskolan* (fig. 17). Verktöget innehåller en checklista som används vid inventering och bedömning av skolmiljöer. Analysen bekräftade våra tidigare observationer men lyfte även nya aspekter, exempelvis bristande belysning. Eftersom vi saknar kompetens inom ljussättning kräver detta vidare utredning.

Lekolysen visade också att tillgängligheten är begränsad, särskilt för personer med nedsatt rörelseförmåga, eftersom flera målpunkter saknar tillgängliga vägar. Det väckte frågor om vilka ytor som bör vara fullt tillgängliga och vilka som medvetet kan vara mer utmanande för att bevara variation i topografi och lekvärde. Analysen (fig. 8) kompletterades med kartläggning av målpunkter och rörelsemönster, vilket ledde till att fler tillgängliga stigar till strategiska målpunkter inkluderades i gestaltungsförslaget (fig. 18).

Vidare diskuterade vi tillgänglighet i en bredare bemärkelse där även sociala och emotionella aspekter ingår. En tillgänglig skolgård bör erbjuda variation med både öppna och avskilda ytor för att möta olika barns behov, till exempel barn med neuropsykiatriska funktionsvariationer. På så sätt skapas en miljö där fler barn kan känna sig trygga och delaktiga i leken.

Lekolys

Detta är ett dialogverktyg med syfte att användas vid utveckling av förskolegården. Det är tänkt att användas i samarbete mellan landskapsarkitekt, förskolepedagog och gårdens förvaltare. Analys med hjälp av Lekolys genomförs på plats på förskolegården under den tid som förskolegården vanligtvis utnyttjas. Lekolys belyser olika begrepp och under varje begrepp finns påståenden. Kryssa för det påstående som stämmer bäst överens med den aktuella gårdens. Färgkodningen ger en indikation på hur väl gårdens lever upp till kvaliteten enligt förskolegårdsriktlinjen. Resultatet ger ett underlag för att planera eventuella åtgärder. Lämna gärna förslag på åtgärder i kommentarsfältet. Den tillhörande vägledningen ger en förklaring till respektive tema och sammanfattar den bakomliggande förklaringen. Det kan underlätta att ha med en karta över förskolegården att anteckna i och diskutera övert.

Syfte med analysen: Vi ville se till om vi var nöjda med vår förskolegård. Vi vill se till om vi har tillräckligt utrymme för barnen att leka och utforska.

Förutsättningar för gården:

FRIYTANS STORLEK		
Friytan är den yta som barnen självständigt kan utnyttja och fritt röra sig över under sin utövande, utan avgränsande staket. Om gården är uppdelad mellan exempelvis olika avdelningar så får de olika delarna olika värden. Takterrass räknas inte till friyta, inte heller ytor för parkering, löstning och löstning eller föräldrabyggnader.		
Friytan är minst 3000 m ² samt minst 40 m ² per barn.	Friytan är mellan 1700 och 3000 m ² men minst 40 m ² per barn.	Friytan är mindre än 1700 m ² och minst 40 m ² per barn.
☒	☐	☐
Kommentar: <u>1700 m² Vackert utrymme 35 m² per barn</u>		
<u>Översiktligt bevakat rekommendation</u>		
FRIYTANS ANSLUTNING TILL VERKSAMHETENS LOKALER		
Friytan är i direkt anslutning till verksamhetens lokaler och det är möjligt att ta sig ut från flera av verksamhetens rum.	Friytan är i indirekt anslutning till verksamhetens lokaler men det finns endast en entré.	Friytan är inte i direkt anslutning till verksamhetens lokaler. Barnen måste invänta personal för att komma ut till friytan.
☒	☐	☐
Kommentar: <u>Öppningar ut till gården från alla rum</u>		

FIGUR 17: Lekolysen bestod av en checklista som fylldes i på plats av oss och en av pedagogerna på skolan. Bilden visar några av de påståenden som skulle fyllas i.

LÄRDOMAR FRÅN ANDRA BESÖKET

Platsbesök 2 gav oss viktiga insikter, både om skolgårdens kvaliteter och våra påbörjade idéer om gestaltningen. Befintliga element som vi under platsbesök 1 bedömt som outnyttjade eller malplacerade såg vi under andra platsbesöket ha en nytta på skolgården då de användes flitigt och var uppskattade av barnen. Att testa våra idéer på plats hjälpte oss att förstå skalan bättre och bidrog med inspiration till hur vi kunde utveckla våra idéer och hur de kunde anpassas bättre till gårdens topografi och karaktär för att bättre passa in i landskapet.

PLAN: TILLGÄNGLIGA VÄGAR OCH VIKTIGA MÅLPUNKTER

FIGUR 18: För att uppnå högsta betyg inom tillgänglighetskriteriet i verktyget Lekolys krävs att "de flesta av målpunkterna går att nå och kan utnyttjas av alla." Eftersom skolgården bedömdes få lägst betyg inom detta område såg vi ett behov av att förbättra tillgängligheten. Vi valde därför att lägga till fler tillgängliga gångvägar med utgångspunkt i utvalda målpunkter och befintliga rörelsemönster.

PLANSCHER OCH ILLUSTRATIONER

Flera viktiga avväganden spelade en avgörande roll i processen för att bestämma vilket material som skulle tas fram för gestaltningsförslaget. Särskilt betydelsefullt var beslutet om målgruppen, vilket påverkade formatet för redovisningen. Dessutom integrerades barnperspektivet för att levandegöra och stärka förslaget.

AVVÄGANDEN - MÅLGRUPP OCH REDOVISNING

En grundläggande del i processen var att definiera målgruppen för vårt gestaltningsförslag och hur det skulle presenteras. Trots skolans landsbygdskontext ville vi visa hur en skolgård kan utvecklas genom att kombinera programmerade och oprogrammerade ytor med naturliga inslag, något vi ser som relevant även i mer urbana sammanhang. Vi vände oss därför främst till politiker, tjänstemän och andra beslutsfattare, med ambitionen att Emiliaskolan ska fungera som ett inspirerande exempel.

Den valda målgruppen påverkade både språkbruket i texterna och utformningen av planscherna, där fokus låg på att förmedla en känsla och vision snarare än tekniska detaljer. Vi testade olika format och landade till sist i A0-plansch, då detta gav bättre överblick och läsbarhet i planscherna.

BERÄTTELSE GENOM BARNENS RÖST

För att synliggöra skolgården ur ett barnperspektiv valde vi att arbeta med fiktiva karaktärer som berättar om olika platser och kvaliteter på gården. Genom dessa röster kunde vi levandegöra gestaltningsförslaget och samtidigt lyfta fram både styrkor och brister i den befintliga miljön.

Att arbeta med barnperspektivet på detta sätt blev ett värdefullt verktyg i processen. Det hjälpte oss att hålla fokus på barnens behov och att reflektera över hur olika platser faktiskt upplevs i vardagen. Karaktärerna gjorde också vårt material mer tillgängligt och engagerande för beslutsfattare och andra som kan påverka utformningen av framtidens skolmiljöer.

Jag gillar att sitta och pyssla, antingen själv eller med mina kompisar. Oftast håller jag mig nära skolbyggnaden där det finns vuxna.

03 REFLEKTION ÖVER GESTALTNINGSFÖRSLAGET

I detta kapitel reflekterar vi över gestaltningsförslaget utifrån dess styrkor och utmaningar, samt vägen framåt.

BARNPERSPEKTIVET

Det här avsnittet diskuterar komplexiteten i att gestalta lekmiljöer utifrån barnens behov och perspektiv, som ställs mot vuxnas vilja kring översikt och ordning. Genom exemplet med diket på skolgården lyfts frågor om hur naturmiljöer tolkas olika av barn och vuxna, och hur dessa uppfattningar påverkar platsens användning. Slutligen diskuteras hur buskage och topografi har använts för att möta både barns behov av rumslighet och vuxnas önskan om uppsikt

AVVÄGANDEN MELLAN GENOMSIKTLIGHET OCH RUMSLIGHET

Konflikter mellan vuxna och barn kring önskemål om rumslighet är vanliga i lekmiljöer (Urbio och Örebro kommun, 2022:24), något som även observerades vid det första platsbesöket. Vuxna föredrar ofta att ha god uppsikt över miljön, medan barn behöver mer omslutande och avskilda utrymmen för lugnare lek (Ibid.). För att hitta en lösning på detta, valde vi att använda mellanskikt av växtlighet, som buskar, för att skapa rumsbildande element som samtidigt erbjuder möjligheter till krypin. Dessa buskar placerades huvudsakligen i den södra delen av gården, där topografin ger en bra överblick över lekområdet och skapar en balans mellan insyn och avskildhet.

BARNETS RÖST

Det är viktigt att uppmärksamma att insamlingen av elevrådets synpunkter genomfördes av skolans pedagoger, vilket innebar att vi saknade insyn i hur processen gick till. Detta begränsade vår möjlighet att säkerställa att barnens röster verkligen speglade deras egna tankar och upplevelser. Ett nästa steg i arbetet hade därför med fördel kunnat inkludera en direkt dialog med eleverna för att få deras reaktioner och reflektioner kring förslaget.

LEK PÅ BARNENS VILLKOR

Ett av de mer komplexa momenten i gestaltningen har varit att förhålla sig till vuxnas perspektiv på barns lek, särskilt när det gäller naturmiljöer. Diket på skolgården är ett tydligt exempel på denna utmaning. Ur ett vuxenperspektiv uppfattas diket som en smutsig och oordnad plats, vilket kan leda till en önskan att dölja det eller hindra barn från att leka där. I dagsläget leker barnen redan i diket, vilket visar att det är en uppskattad lekmiljö. För att en plats som diket verkligen ska få bli en självklar del av barnens lekmiljö behöver den också erkännas och respekteras som sådan av de vuxna i barnens vardag. Här blir vuxnas inställning avgörande för hur platsen används och upplevs över tid. En lekotop är inte bara en fysisk struktur, den är även socialt och kulturellt präglad.

Genom att synliggöra och förstärka dikets lekvärde med lekförstärkare och redskap är förhoppningen att bidra med så kallade lekinvitationer (Urbio och Örebro kommun, 2022:15). Syftet med lekinvitationerna är att signalera lek även för vuxna och främja en mer tillåtande syn på barns sätt att interagera med sin omgivning. Detta eftersom vuxna i högsta grad bestämmer och påverkar var barn ska leka (Ibid.).

Samtidigt väcks frågan om det verkligen är tillräckligt att arbeta enbart med gestaltning för att förändra djupt rotade attityder kring vad som anses vara "rätt" och "fel" lek. Lekförstärkare kan signalera att platsen är avsedd för lek, vilket potentiellt kan öka vuxnas acceptans, men det finns en risk att den grundläggande synen på miljön som smutsig ändå består. Därför skulle kanske den fysiska utformningen kompletteras med kommunikation och dialog med pedagoger och vårdnadshavare. Det handlar om att förändra normer och skapa förståelse för värdet i barnens fria utforskande, även i miljöer som inte uppfattas som traditionella lekområden.

LEKOTOP

UNGDOMSLEKOTOP - MEDSKAPANDE I FOKUS

Att skapa attraktiva miljöer för äldre elever har varit en särskild utmaning. Ungdomar söker ofta platser där de kan vara tillsammans men ändå ha en viss avskildhet. Vår lösning bygger på tanken att även ungdomar behöver känna att de har "en plats som går att påverka, som kan blir [deras] egen i leken" (Urbio och Örebro kommun, 2022:10). Genom att utforma en flexibel miljö som inte är fullt definierad hoppas vi att eleverna ska vara medskapande i utformningen av miljön. Det kan handla om att måla, möblera om, bygga till eller helt enkelt använda platsen på sätt vi inte kunnat förutse, den gnutta magi som användningen av platsen tillför.

Vårt förslag bygger på antagandet att eleverna kommer vilja sätta sin prägel på platsen, men det finns alltid en risk att platsen förblir oanvänd om inte rätt förutsättningar finns. Vi vet inte med säkerhet att eleverna kommer vilja eller våga sätta sin egen prägel på platsen och ta den i anspråk. Vi ser vårt förslag som ett första steg, inte en färdig lösning. Ungdomslekotopen är tänkt att kunna utvecklas över tid. I förlängningen kräver detta även en aktiv dialog med eleverna, där deras kreativitet och fantasi får vara med och forma ungdomslekotopen. Genom att kombinera en flexibel fysisk gestaltning med möjligheter till delaktighet vill vi skapa en miljö där även äldre elever känner sig inkluderade och välkomna.

UTMANINGAR I PROJEKTERING OCH PLATSANPASSNING

Den här typen av platsbaserad arkitektur skiljer sig tydligt från en mer traditionell gestaltningsprocess, där mycket av arbetet kan ske på distans med hjälp av ritningar, modeller och detaljerade bygghandlingar. I traditionella projekt, är det ofta möjligt att fastställa utformningen i detalj innan själva byggskedet påbörjas. Det finns en tydlig linjär process från idé till färdig konstruktion. När det gäller gestaltning av naturlika miljöer, som lekotoper, krävs ett mer situationsanpassat och flexibelt förhållningssätt. Eftersom dessa miljöer bygger på en nära samverkan med platsens befintliga kvaliteter är det svårt att i förväg förutse exakt hur dessa samspelar med de tillförda elementen. Det innebär att delar av gestaltningen bör ske på plats i dialog med entreprenörer (Urbio and Örebro kommun, 2022: 78).

En styrka med denna metod är att resultatet ofta blir mer anpassat till platsens unika förutsättningar, vilket kan ge en mer levande miljö. Det möjliggör också att ta tillvara på oväntade kvaliteter som kanske inte framkommit i planeringsfasen. Samtidigt innebär det utmaningar i form av att kontrollera utförandet fullt ut och högre krav på kommunikation och närvaro. Det kräver också att landskapsarkitekten har möjlighet att vara med i processen hela vägen.

FÖRVALTNING OCH PRYDLIGHET

Etablering och skötsel av vegetation är avgörande för gestaltningens resultat, särskilt i lekotoper där natur och lek samverkar. Växtlighet kräver tid och omsorg, särskilt i etableringsfasen då nyplanterade växter är känsliga. I vissa fall kan delar av gården behöva avgränsas under etableringsfasen, vilket kan försvåra barnens förståelse för platsens syfte när avspärningarna väl tas bort (Beckman et al., 2023:25).

Den tillagda vegetationen i förslaget kan uppfattas som sparsam i relation till andra exempel på lekotoper som Hjälmarviksparken i Örebro. Det är dock viktigt att ta hänsyn till de särskilda förutsättningar som råder i skolmiljöer. Skolgårdar utsätts för ett högt slitage samtidigt som de sällan har tillgång till samma resurser för skötsel och förvaltning som exempelvis stadsparker. Därför måste mängden och typen av vegetation anpassas med omsorg, med tanke på den långsiktiga hållbarheten. Utan tillräcklig etablering och kontinuerlig skötsel finns en risk att växtligheten skadas eller försvinner, vilket påverkar både platsens funktion och upplevelsevärde.

Samtidigt bör inte idealet om ordning stå i vägen för lekvärde. En viss oordning kan gynna barnens lek, och förvaltningen kan bidra positivt genom enkla inslag som lövhögar eller grenar (Urbio och Örebro kommun, 2022:71). Däremot kan hård beskärning av buskage minska lekvärdet i flera år. Det är därför avgörande att skolgården ses som en levande och föränderlig plats. Genom en gemensam målbild för framtida skötsel skapas bättre förutsättningar för en hållbar, stimulerande utemiljö över tid.

HÅLLBAR UTVECKLING OCH ETISKA ÖVERVÄGANDEN

Naturmiljöer spelar en avgörande roll för barns hälsa, lärande och relation till naturen. Genom att tillämpa konceptet lekotop på skolgården kan man skapa miljöer som inte bara stimulerar till lek utan även bidrar till en ekologiskt och socialt hållbar utveckling. Förslaget visar hur programmerade ytor kan integreras med det befintliga landskapet för att stärka platsens naturliga kvaliteter och skapa mer varierade lekmiljöer. Detta främjar biologisk mångfald samtidigt som det gynnar barnens utveckling.

Att arbeta med barns utemiljöer innebär också etiska överväganden kring vilka värden som prioriteras, vems behov som får styra och hur barns röster inkluderas. Genom att utgå från ett barnperspektiv och sträva efter inkluderande, tillgängliga och stimulerande miljöer tar vi ansvar för att bidra till en mer jämlik och socialt hållbar samhällsutveckling.

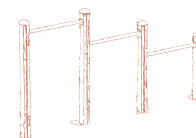
GÖR PLATS FÖR BARNES LEK - NATURLIGTVIS!

Skolgårdar kan bli rika och dynamiska miljöer om man tar tillvara på deras befintliga kvaliteter. När varierad topografi, vegetation, lösa material och väl valda klassiska lekredskap kombineras växer en plats fram med detaljrikedom, karaktär och rumslig variation. En sådan miljö stödjer barns lek, utforskning och lärande och bidrar samtidigt till en positiv samhällsutveckling.

Gestaltningförslaget för Emiliaskolan visar hur programmerade lektytor kan vävas samman med det befintliga landskapet för att stärka både lekvärdet och naturkontakt på kort och lång sikt. Genom att lyfta fram, förstärka och komplettera gårdens egen topografi och flora skapas en mer varierad och inkluderande skolgård som möter barnens olika behov.

Även om landsbygdsskolor ofta ligger nära naturen täcker skogen inte alltid alla behov. Skolgården bör därför fungera som ett komplement där barnen hittar utrustning, strukturerade lekmiljöer och platser för utomhusundervisning. Dessa inslag breddar lek- och lärandemöjligheterna och ger pedagogisk flexibilitet.

Kvalitativa skolgårdar är viktiga oavsett om skolan ligger på landsbygden eller i staden. Landsbygdsskolor förtjänar samma omsorgsfulla utformning som urbana skolor, och Emiliaskolans förslag visar hur naturpräglade lösningar kan inspirera skolor i alla miljöer. När skolgårdar formas med respekt för platsens unika förutsättningar uppstår miljöer med stark karaktär, hög lekvariation och stora pedagogiska möjligheter, vilket i förlängningen bidrar till ett mer jämlikt och hållbart samhälle.

REFERENSLISTA

Becc Policy Brief (2024). *Natur på skolgården för lärande, hälsa och hållbarhet*. Lunds universitet: Biodiversity and Ecosystem services in a Changing Climate (BECC), nr 1-2024.

Beckman, M. (2018). *Lek på riktigt*. Örebro kommun.

Beckman, M., Wiström, B., Mårtensson, F., Simonsson, E., Hedblom, M. & Ode Sang, Å. (2023). *Lekotoper i praktiken*. SLU:s publikationsdatabas. Movium Partnerskap. <https://res.slu.se/id/publ/131508>.

Boverket (2015). *Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö*. Boverket och Movium.

Boverket (2021). *Utemiljöns zoner*. [online] Boverket. [https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/arkitektur-och-gestaltad-livsmiljo/arbetssatt/skolors-miljo/byggnaden-och-utemiljon/utemiljons-struktur/utemiljons-zoner/#:~:text=Illustration%3A%20Boverket-,Den%20trygga%20zonen,exempel%20odling%2C%20experiment%20och%20snickrande](https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/arkitektur-och-gestaltad-livsmiljo/arbetssatt/skolors-miljo/byggnaden-och-utemiljon/utemiljons-struktur/utemiljons-zoner/#:~:text=Illustration%3A%20Boverket-,Den%20trygga%20zonen,exempel%20odling%2C%20experiment%20och%20snickrande.). [11 Feb. 2025].

Boverket (2023). *Friyta för lek och utevistelse för förskolor och skolor*. Boverket. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/krav-pa-byggnadsverk-tomter-mm/krav-pa-tomter/friyta-for-lek-och-utevistelse-for-forskolor-och-skolor/> [7 Apr. 2025].

Krupinska, J. (2016). *Att skapa det tänkta*. Studentlitteratur AB.

Mårtensson, F. (2009). Lek i verklighetens utmarker. I: Jensen, M. & Harvard, Å. (red.) *Leka för att lära: Utveckling, Kognition och Kultur*. Studentlitteratur AB. 163-188.

Mårtensson, F., Lisberg Jensen, E., Söderström, M. and Öhman, J. (2011). *Den nyttiga utevistelsen? Forskningsperspektiv på naturkontaktens betydelse för barns hälsa och miljöengagemang*. Naturvårdsverket.

Nacka kommun. (2021). *Hållbara utemiljöer i förskolan*. <https://www.nacka.se/49bdc5/globalassets/valfard-skola/nackaskommunalaskolor/hallbara-utemiljoer/vagledningsdokument-hallbara-utemiljoer-i-forskolan.pdf>

Urbio and Örebro kommun (2022). *Lekotoper: En vägledning för naturlika gröna leklandskap*.

AI - VERKTYG

Under arbetets gång har vi använt AI-verktyget chatGPT som stöd för att förbättra textens struktur, språk och tydlighet. AI har främst använts för att föreslå alternativa formuleringar, förbättra struktur och läsbarhet. AI-genererade förslagen har granskats och bearbetats av oss. Verktyget har därmed fungerat som ett hjälpmedel för textbearbetning, men det slutliga innehållet och analysen är vår egen.

FIGURFÖRTECKNING

FIGUR 1. Emiliaskolan ligger i utkanten av Höör, i södra Sverige.	2
FIGUR 2. Emiliaskolan ligger i Fogdaröd i utkanten av Höör med närhet till skog och åkerlandskap.	4
FIGUR 3. Skolgården har disponerats utifrån dess olika karaktärer och användningsområden som finns på gården idag. Illustrationen redovisar bildvinklar för fotografierna i figur 4.	5
FIGUR 4. Karaktärgivande element och vegetation delar upp skolgården i olika rum. Bildvinklar finns med i fig 3.	6
FIGUR 5. Gestaltungsförslagets färgval har inspirerats av den röda accentfärgen på befintliga strukturer. Bildvinklar finns med i fig 3.	7
FIGUR 6. Handboken <i>Lekotoper – en vägledning för naturlika gröna leklandskap</i> (Urbio och Örebro kommun, 2022) har legat till grund för arbetet.	8
FIGUR 7. Tramp, pinnar och plankor är tydliga tecken på barns lek i diket. Vuxna uppfattade diket som ett problematiskt inslag på skolgården samtidigt som användningen visade på ett högt lekvärde för barnen.	13
FIGUR 8. Analysen över ljusförhållanden visar på relativt god krontäckning, däremot saknar viktiga målpunkter skugga.	14
FIGUR 9. Samlingsplatsen, bänkarna i slutningen, saknar skydd för solen. Det borde finnas möjlighet till skugga för barnen när de samlas.	14
FIGUR 10. Gårdens befintliga zonering visar att alla zoner är representerade på gården idag men att det finns ytor som upplevs odefinierade och endast liten del av gården upplevs som trygg zon.	15
FIGUR 11. Programplanen visar hur zoneringen ska omfördelas och definieras. Den aktiva zonen flyttas ut från byggnaden och ger rum för den trygga zonen.	15
FIGUR 12. Grusplan framsida utgör en aktiv zon för spring och lek men saknar trygga och skyddade sittplatser intill skolbyggnaden.	16
FIGUR 13. Buskage i kantzonen erbjuder självständiga zoner där barnen kan påverka sin miljö med löst material.	16
FIGUR 14. Utifrån karaktärsområdesanalysen bedömdes täppan, förskoleklassen, kullen, baksidan eller fotbollsplanen inte kräva några större insatser. Däremot tillkom mindre förändringar såsom läktare i anslutning till fotbollsplanen, träd för skuggning vid samlingsplatsen i täppan och en bänk i baksidan.	17
FIGUR 15. Skiss av grillplatsen, med Elin som skalkfigur, med rep och lösa material.	18
FIGUR 16. Utforskning av formen för salixsalens lekbuskage med Evelina som skalkfigur.	18
FIGUR 17. Lekolysen bestod av en checklista som fylldes i på plats av oss och en av pedagogerna på skolan. Bilden visar några av de påståenden som skulle fyllas i.	19
FIGUR 18. För att uppnå högsta betyg inom tillgänglighetskriteriet i verktyget Lekolys krävs att ”de flesta av målpunkterna går att nå och kan utnyttjas av alla.” Eftersom skolgården bedömdes få lägst betyg inom detta område såg vi ett behov av att förbättra tillgängligheten. Vi valde därför att lägga till fler tillgängliga gångvägar med utgångspunkt i utvalda målpunkter och befintliga rörelsemönster.	20

PUBLICERING OCH ARKIVERING

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:
<https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

JA, jag, Elin Thunberg har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

JA, jag, Evelina Hernandez Ståhl har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

LEK NATURLIGTVIS

GESTALTNINGSFÖRSLAG FÖR EMILIASKOLANS SKOLGÅRD

Barn och ungas rörelsefrihet har genom åren begränsats avsevärt, vilket innebär att skolgården är den utemiljö där de vistas mest. Detta bidrar till att skolgården blir en allt mer avgörande miljö för barns hälsa, utveckling och välbefinnande. Gröna skolgårdar har en unik möjlighet att erbjuda både daglig och långvarig naturkontakt för barn och unga. Genom att förstärka befintliga värden kan skolgården både berika barns lekupplevelser och skapa goda förutsättningar för lärande i utemiljö.

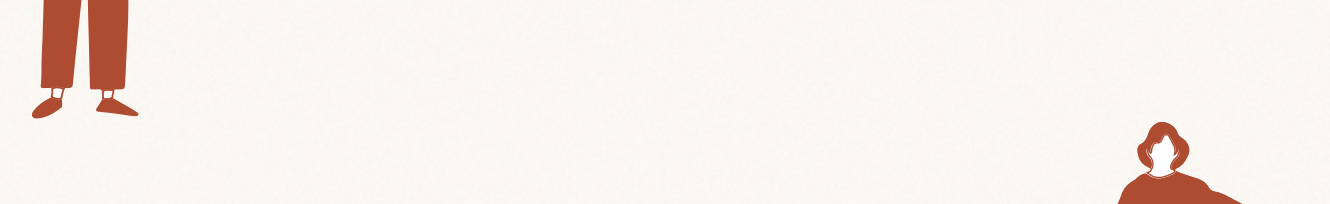
FÖRSKOLEKLASS LÅGSTADIET MELLANSTADIET HÖGSTADIET PEDAGOGER

Emiliaskolan är en grundskola där eleverna går från förskoleklass till högstadiet vilket innebär att skolgården måste möta olika åldersgruppers behov.

Emiliaskolan i Höör är ett utmärkt exempel på hur befintliga kvaliteter kan lyftas och utvecklas för att stärka lekvärden, naturkontakt och pedagogiska möjligheter. I detta gestaltungsforstag presenteras en vision för hur skolans gård kan utformas med utgångspunkt i det befintliga landskapet, med målet att skapa en hållbar, inspirerande och stimulerande utemiljö för eleverna.

Vår skolgård har stor potential med mycket yta, varierad terräng och grönska som bjuder in till rörelse och upptäckande. Men flera av lekredskapen är slitna och vissa delar av gården saknar tydlig funktion. Det finns ett behov av förändring och en möjlighet att skapa en mer levande, trygg och inspirerande plats där barn kan lära, leka och växa.

Jag ska gå här från förskoleklass ända till nian. Det betyder att jag kommer vara på den här skolgården nästan varje dag i många år. Det är här jag vill leka, springa, klättra och träffa mina kompisar.

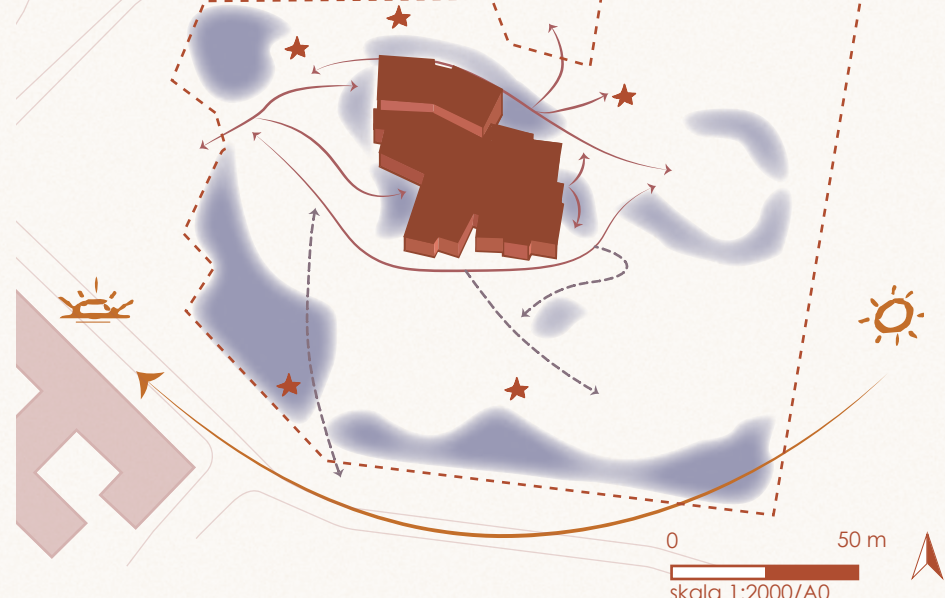
(Citaten på planscherarna är fiktiva i syfte att lyfta barnperspektivet på skolgården.)

ANALYS

Skolgården har unika förutsättningar för lek, lärande och socialt samspel. Den generösa friytan, det varierade landskapet och närheten till naturen skapar möjligheter för barnen att röra sig fritt, utforska och uppleva olika typer av miljöer.

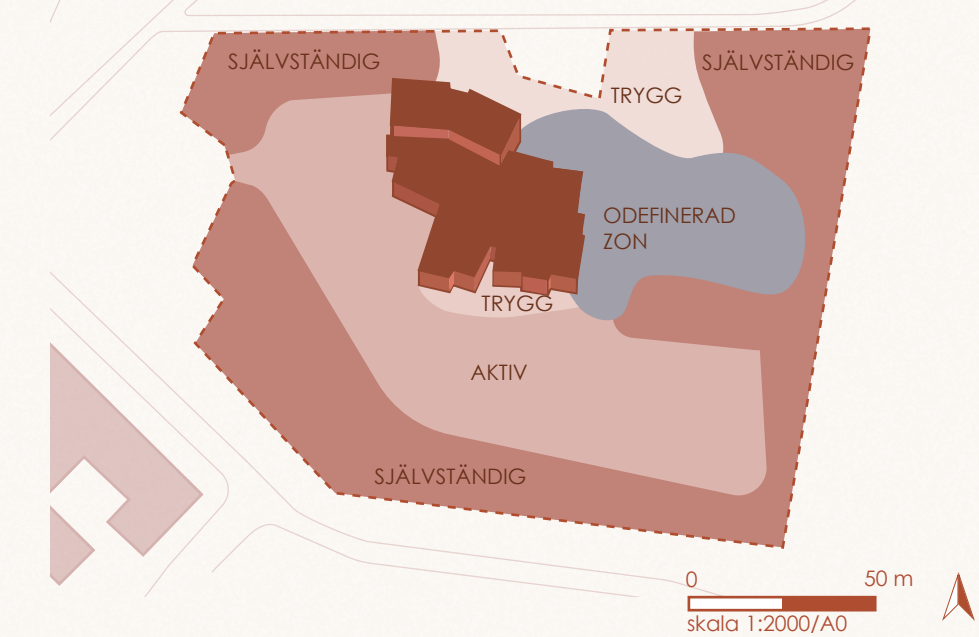
Samtidigt finns en del brister som behöver åtgärdas för att möta olika barns behov. Äldre elever saknar tydliga platser att vistas på och det finns få trygga och inbjudande zoner nära skolbyggnaden. Flera lekredskap är slitna och en del av gården upplevs som en "baksida" vilket kan göra att den upplevs otrygg och saknar tydlig funktion. Sociala ytor för samvaro och vila är få och dammen, trots sin stora pedagogiska potential, är idag otillgänglig.

LJUSFÖRHÅLLANDE, RÖRELSEMÖNSTER & MÅLPUNKTER

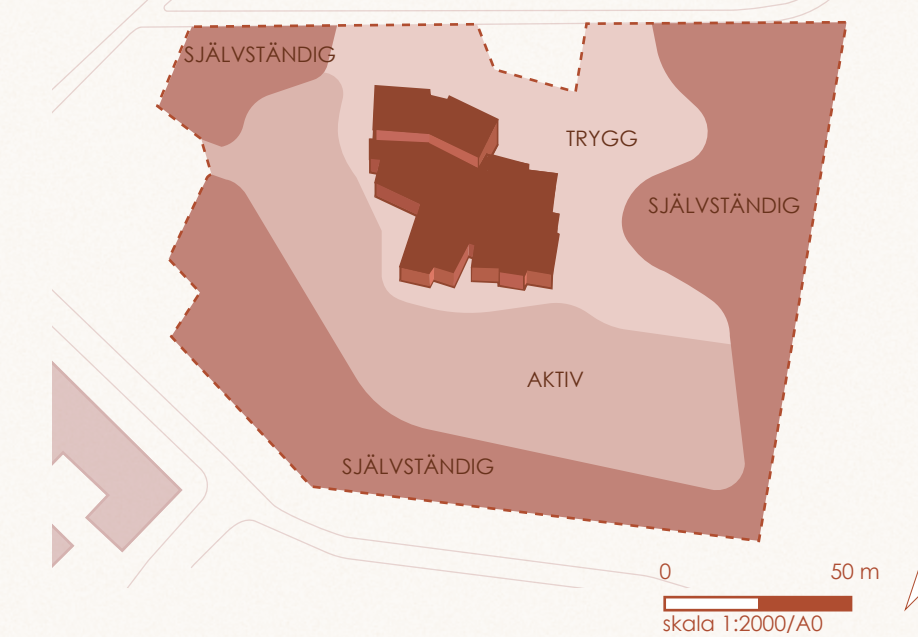
Tillgängliga grusvägar finns runt byggnaden och till entréerna. Det finns upptrampade stigar i större delar av gården, dessa är inte tillgängliga. Dessutom saknas kopplingar och tillgängliga vägar till viktiga målpunkter på gården. Det är god tillgång till soljus under stora delar av dagen, dock saknas det skugga vid flera viktiga målpunkter. För att tillgängliggöra målpunkterna behövs tillgängliga vägar och möjlighet till skugga.

BEFINTLIG ZONERING

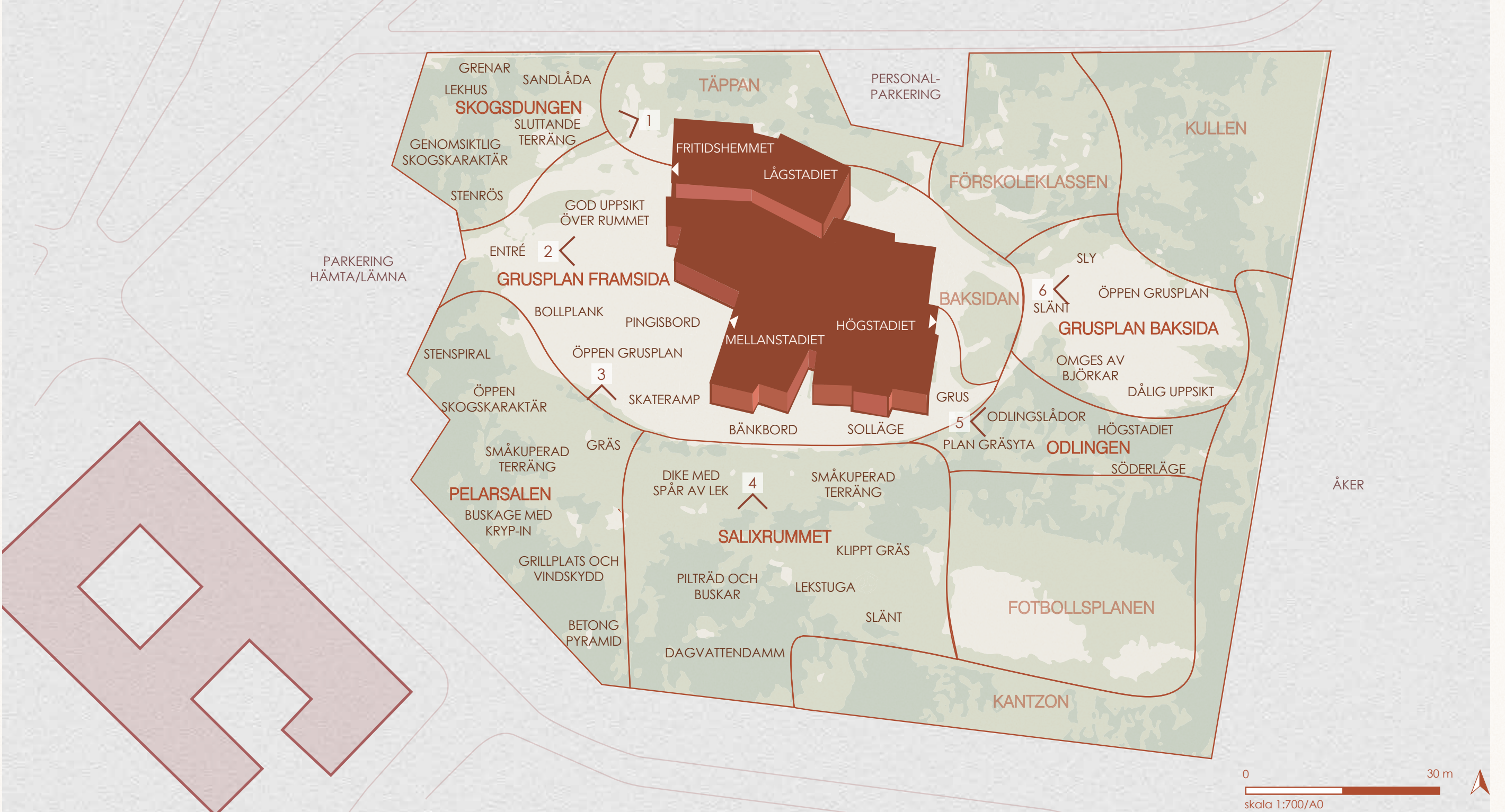
I dagsläget finns alla zoner representerade på skolgården. En del av gården saknar dock tydlig zonering, vilket i sin tur kan bidra till otrygghet och att ytan förblir outnyttjad. För att göra den odefinierade ytan till en mer attraktiv plats att vistas på bör ytan få en tydligare zonering. Den trygga zonen bör utvidgas då det finns en avsaknad av trygga zoner längs fasaden.

NY ZONERING

Den nya zoneringen ska bidra med tydliga, trygga och funktionella rum för de olika åldrarna. Den trygga zonen utökas genom tillägg av vistelseytor i anslutning till skolbyggnaden. Den självständiga zonen utvidgas med fokus på de äldre eleverna, där de får utrymme att påverka sin egna utemiljö.

KARAKTÄRSOMRÅDEN

Skolgården varierar i rumslighet och funktion, vilket resulterar i olika karaktärsområden. De olika karaktärsområdena bidrar till en varierad lekmiljö. Genom att renodla och utveckla rummens befintliga förutsättningar kan vi skapa rikare lekmiljöer.

Med material som grenar, stockar och stenar utvecklas diket till en rikare lekmiljö. Diket skapar förutsättningar för sensorisk lek och fantasi. Bron blir ett lekfullt element som bjuder in till utforskning samtidigt som det signalerar att detta är en lekmiljö. Det infälliggande lekbuskaget erbjuder också miljöer i mindre skala som upplevs mer omslutande och väcker nyfikenhet.

ETT RIKARE LEKLANDSKAP

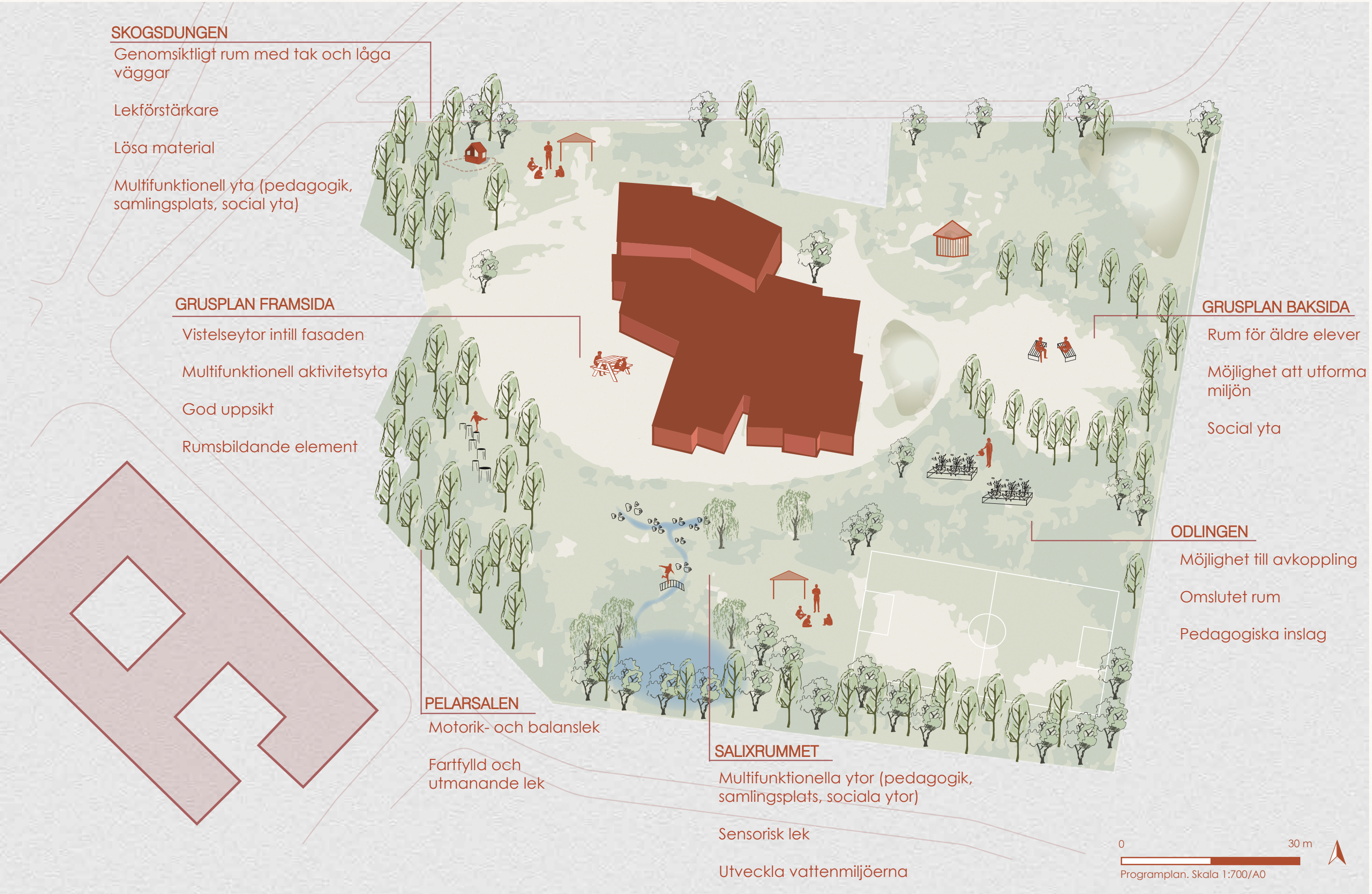
De karaktärsområden med störst behov att utvecklas är skogsdungen, pelarsalen, salixrummet, odlingen och grusplanerna. Här finns stor potential att utveckla och tillföra lekvärden, pedagogiska miljöer och sociala ytor. Resterande karaktärsområden bedöms inte ha några större behov av åtgärder.

Den öppna karaktären som dominerar platsen behöver kompletteras med en variation av öppna och slutna rum för att tillföra mer dynamik. Det finns ett behov av fler sociala ytor riktade till äldre elever och sittplatser närmare de yngre elevernas entréer.

1. SKOGSDUNGEN	2. GRUSPLAN FRAMSIDA	3. PELARSALEN	4. SALIXRUMMET	5. ODLINGEN	6. GRUSPLAN BAKSIDA
SKOGSDUNGEN + Rumsbildande trädkronor, utmanande terräng, används flitigt av eleverna, näret till byggnaden. — Siten lekutövning, otillgänglig och solexponerad samlingsplats. ✎ Tillför lekförstärkare, mer löst material och vegetation i fler skikt. Utveckla och tillgängliggöra ytan för pedagogisk och samling.	GRUSPLAN FRAMSIDA + Oprogrammerad större yta, god uppsikt, lekredskap (skateramp, pingis, bollplan). — Saknar tillräckligt med sittplatser och variation i rumslighet. ✎ Tillför vistelseytor i anslutning till fasaden.	PELARSALEN + Kuperad terräng och träd, möjlighet till självständig lek. — Grillplats och vindskydd slitna och fränkopplade. ✎ Utveckla möjligheter för motorisk lek.	SALIXRUMMET + Småkuperad terräng, växtlighet och vattenmiljöer ger unika förutsättningar för lek. Stör yta. — Outnyttjad potential för vattenmiljöer. Liten variation i rumslighet. ✎ Utveckla diket och bräddda dammen för lek och pedagogik. Skapa plats för samling och umgänge. Tillför slutna rum för lek. Tillgängliggöra viktiga målpunkter.	ODLINGEN + Bra solöge, utsikt, nära till högstadiets entré. — Saknas sittplatser. För öppet. ✎ Förstärk trädgårdskaraktären och tillför sittplatser.	GRUSPLAN BAKSIDA + Större plan yta, näret till högstadiets entré. — Outnyttjad yta. Saknar variation i rumslighet. ✎ Skapa plats för äldre elever.

Jag gillar att springa fritt på gården, gömma mig bakom träden och springa på kullarna. En av mina favoritplatser är diket. När det fylls med vatten blir det lerigt och gosigt, det är jättekul! Men jag saknar fler saker att göra och upptäcka.

PROGRAM

De karaktärsområden som bedöms ha störst utvecklingsbehov kompletteras, renodlas och förstärks. Genom insatser i de olika rummen skapas möjligheter till olika typer av lek, och aktiviteter vilket bidrar till en dynamisk skolgård som tillgodoser olika behov.

PROGRAM

Skolgården ska erbjuda och uppmuntra till olika sorters lek vilket kräver en rik lekmiljö som formas genom variation i topografi, vegetation och material. Skolgårdens befintliga kvaliteter ska därför utvecklas genom att tillföra nya funktioner som stärker både lek- och lärmiljön.

Särskild hänsyn tas till olika åldersgruppers behov genom att skapa ytor som vänder sig till olika åldrar. Multifunktionella ytor utformas för att bidra med en bredd av användningsmöjligheter. De nya inslagen ska integreras på ett sätt som harmoniserar med det omgivande landskapet. Den befintliga zoneringen ska omformas för att skapa trygga vistelseytor nära skolbyggnaden, samtidigt som det ges mer utrymme för självständig lek.

PROGRAMPUNKTER

- Utforma multifunktionella ytor som kombinerar pedagogiska miljöer, samlingsplatser och ger utrymme för umgänge
- Tillföra sittplatser i nära anslutning till fasaden för att utöka den trygga zonen och skapa möjlighet för social samvaro
- Integrera programmerad lekutrustning i det befintliga landskapet på ett sätt som förstärker de naturliga lekvärdena och främjar olika typer av lek
- Skapa ytor riktade till äldre elever som ger utrymme för återhämtning och aktivitet
- Utvidga den självständiga zonen så att även äldre elever ges utrymme att påverka sin miljö
- Tillgängliggöra målpunkter på gården genom anläggning av nya vägar och tillföra skugga vid viktiga mötesplatser
- Utveckla områden kring diket och dammen med inslag som främjar lärande och lek

KONCEPT

Gestaltningen grundar sig i konceptet *Lekotop*, vilket syftar på att lek och landskap vävs samman för att skapa stimulerande leklandskap. Begreppet bryts ner i följande gestaltningsprinciper:

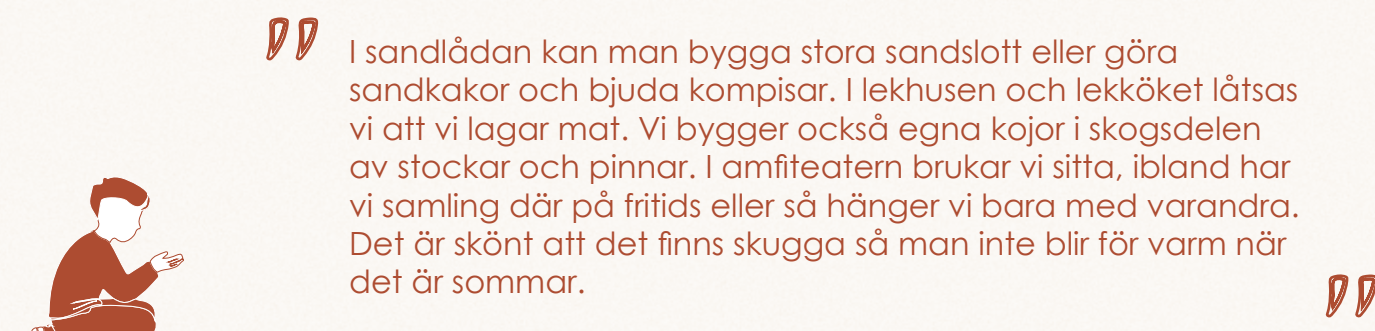
TOPOGRAFI	VEGETATION	LÖSA MATERIAL	KLASSISKA TYPER AV LEKREDSKAP	EN GNUTTA MAGI

In till skolbyggnaden erbjuds en trygg vistelsemiljö där både elever och pedagoger har god överblick över grusplanen. Pergolan och spaljerna skapar en mjukare övergång mellan byggnaden och gården.

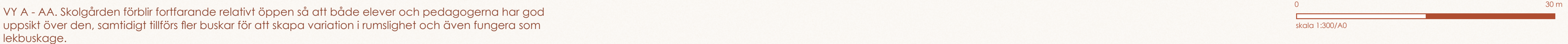
Jag gillar att sitta och pyssla, antingen själv eller med mina kompisar. Oftast håller jag mig nära skolbyggnaden där det finns vuxna.

FANTASIFULLA SKOGSDUNGEN

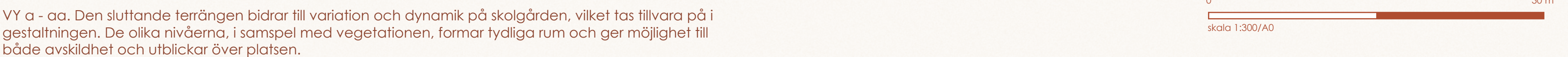

Här kan jag springa och klättra på stockarna, och så finns det spänger att balansera på, det tycker jag är kul! Det finns en jättestor gunga som många kan gunga på samtidigt, och vanliga gungor där man kan ta fart och hoppa långt. Det bästa av allt är att det ligger mitt bland träden, så det känns lite som att leka i skogen.

Vi brukar ha lektioner vid dammen ibland, som när vi lärde oss om vattnets kretslopp. Det är kul att vara där, vi har sett både grodyngel och vattensalamandrar! Men man får bara gå dit om man har med sig en lärare, så det känns lite speciellt varje gång.

- Befintligt träd, flerstamligt
- Befintligt träd, uppstammat
- Nytt träd

PP Vi har fått massa material att greja med här. Vi kan bland annat bygga våra egna möbler av lastpallar, skruvar och färg. Vi får måla verkstaden och planket hur vi vill, så det känns verkligen som vår plats. Ibland har vi stöjdemonstreringar här ute också. På rasterna brukar vi chilla i hängmattan eller spela pingis.

Här finns ett lite mer omsluttet ställe där vi brukar odla på vissa lektyoner. På rasterna kan man gå hit för att ta det lugnt eller bara chill'a i hammocken med några kompisar. På våren blommar det fint i Apellunden och det gör att hela platsen känns lummigare och mysigare.

Paviljongen är som ett rum fast utomhus. Här kan vi ha lektioner i friska luften, ha samling med vår klasslärare, spela spel eller bara sitta och hänga. Grillplatsen bredvid är också mysig, perfekt för att grilla korv med fritids på eller bara för att sitta tillsammans och njuta av solen.